

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

«**ΝΕΟΤΕΡΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΙΙΙ**»:

Διαφωτισμός, πρόοδος και πολιτική στο έργο του Immanuel Kant και του Friedrich Schiller

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΣ-Υ501	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΝΕΟΤΕΡΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΙΙΙ (ΔΙΔΑΣΚΩΝ:Επ. Καθ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ)		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	5	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΓΕΝΙΚΟΥ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ - ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ		
ΠΡΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΝΑΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΑ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://ecourse.uoi.gr/enrol/index.php?id=3780		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα   Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση: • να έχουν μια συνολική εικόνα δυο εκ των βασικών θεωριών περί προόδου και πολιτικής χειραφέτησης των σημαντικότερων Γερμανών φιλοσόφων του 18^{ου} αιώνα, εντάσσοντας πρόσωπα, φιλοσοφικά προβλήματα, θέσεις και επιχειρήματα στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο   • να κατανοούν τους βασικούς λόγους εξαιτίας των οποίων τέθηκαν με ένταση συγκεκριμένα προβλήματα στα πεδία της μεταφυσικής, ηθικής, της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας και της αισθητικής στην εν λόγω περίοδο, καθώς και τις βασικές έννοιες που δημιούργησαν οι φιλόσοφοι για να αντιμετωπίσουν <i>θεωρητικά και πρακτικά</i> αυτά τα προβλήματα,   • να διακρίνουν τις βασικές διαφορές μεταξύ των θιασωτών του ορθολογισμού και των υποστηρικτών του ρομαντισμού   • να κατανοούν τις διαφορετικές θεωρητικές και πρακτικές συνέπειες που έχουν οι διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες στην σφαίρα της ηθικής και πολιτικής φιλοσοφίας   • να κατανοήσουν την κεντρική σημασία του έργου των Immanuel Kant και Friedrich Schiller στο φιλοσοφικό τοπίο της νεότερης φιλοσοφίας   • να κατανοήσουν καλύτερα τις θεωρίες της ύστερης φάσης του κινήματος του Διαφωτισμού   • να αποκτήσουν συνείδηση του γεγονότος ότι, παρά το μεγάλο βαθμό αφαίρεσής τους, πολλές επιστημονικές και ηθικές θεωρίες έχουν τεράστιες κοινωνικοπολιτικές και θρησκευτικές επιπτώσεις.   • να αναστοχαστούν για το ρόλο και τη χρησιμότητα της φιλοσοφίας στο δημόσιο χώρο και στις

πολιτικές εξελίξεις

Οι δεξιότητες που θα έχουν αποκτήσει οι φοιτητές/τριες μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος θα τους/ις βοηθήσουν:

- να μελετούν και να κατανοούν κλασικά φιλοσοφικά έργα από μόνες/οι τους
- να μελετούν κριτικά κείμενα της δευτερεύουσας βιβλιογραφίας για τις φιλοσοφικές θεωρίες της περιόδου,
- να κατανοούν τεχνικούς όρους της νεότερης και σύγχρονης φιλοσοφίας, ιδίως του Immanuel Kant και του Friedrich Schiller
- να αναγνωρίζουν την καινοτομία που εισάγει η σκέψη των φιλοσόφων των νεότερων χρόνων σε σχέση με τους προκατόχους τους τόσο του Μεσαίωνα όσο και της αρχαιότητας

Γενικές Ικανότητες

- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Λήψη αποφάσεων.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Αυτόνομη εργασία, καθώς και δυνατότητα σύνταξης ομαδικών εργασιών.

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

A. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κινήματος του ύστερου Διαφωτισμού

- Η μετάβαση από την πρώιμη φάση του Διαφωτισμού στην όψιμη
- Η στροφή του Διαφωτισμού στο πρόβλημα της ιστορικότητας
- Η στροφή του Διαφωτισμού στο πρόβλημα της πολυπολιτισμικότητας
- Τα θεωρητικά και πρακτικά όρια μιας άκριτης φιλοσοφίας της προόδου

B. Εισαγωγή στο έργο και τη φιλοσοφική θέση του Immanuel Kant

- Ιστορικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής
- Η διαφορά Καντιανής και προ-Καντιανής φιλοσοφίας
- Το παράδοξο θεματοποίησης της ιστορίας ως επιστημονικού αντικειμένου
- Η σημασία του κλάδου της φιλοσοφίας της ιστορίας
- Το φιλοσοφικό ιδεώδες της παγκόσμιας ειρήνης

Γ. Έκθεση του κειμένου του Immanuel Kant, Προς την αιώνια ειρήνη

- Η σχέση φιλοσοφίας και πολιτικής
- Ο ηθικός προσανατολισμός της πολιτικής
- Το πρόβλημα του πολέμου και της βίας
- Το παράδοξο της εκμάθησης της ελευθερίας
- Η σχέση πολιτικής, θρησκείας και φιλοσοφίας
- Η Γαλλική Επανάσταση ως φιλοσοφικό πρόβλημα

Δ. Εισαγωγή στο έργο και τη φιλοσοφική θέση του Friedrich Schiller

- Το φιλοσοφικό και λογοτεχνικό έργο του Schiller
- Η σχέση του Schiller με την καντιανή φιλοσοφία
- Ο μετασχηματισμός της κριτικής φιλοσοφίας από τον Schiller
- Η κεντρική σημασία της τέχνης και της αισθητικής στο έργο του Schiller
- Η θεωρία της παγκόσμιας ιστορίας του Schiller

Ε. Έκθεση του κειμένου του Friedrich Schiller, «Για την αισθητική παιδεία του ανθρώπου»

- Η λειτουργία της λογοτεχνικής μορφής των επιστολών
- Η διαφοροποίηση του Schiller από τον Kant

- Η γενική και η ειδική θεωρία της επανάστασης του Schiller
- Η πολιτική θεωρία του Schiller
- Η σφαίρα της τέχνης και η ιδέα της καλλιτεχνικής κριτικής
- Κεντρικές έννοιες της πολιτικής φιλοσοφίας του Schiller
- Το ιδεώδες του ωραίου και το πρόβλημα της ιστορικής πραγματοποίησή του

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο, εξ αποστάσεως ασύγχρονη εκπαίδευση	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην επικοινωνία με τους φοιτητές.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	39
	Μελέτη και Ανάλυση Βιβλιογραφίας	20
	Συγγραφή εργασίας και παρουσίαση (προαιρετικά)	25
	Αυτοτελής μελέτη	41 (66 για όσους δεν γράψουν και παρουσιάσουν εργασία)
	Σύνολο Μαθήματος	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	• Οι φοιτητές καλούνται να αναπτύξουν δύο τουλάχιστον θέματα, σε μορφή δοκιμίου, έκτασης τριών ως έξι σελίδων, με γνώσεις που θα έχουν αποκτήσει από τις παραδόσεις και από τη μελέτη της προτεινόμενης βιβλιογραφίας. Έμφαση δίνεται στην πληρέστερη δυνατή κατανόηση της επιχειρηματολογίας στην οποία στηρίζουν οι φιλόσοφοι τις θέσεις που υποστηρίζουν, αντιπαρατιθέμενοι στα επιχειρήματα αντιπάλων θεωριών. • Κριτήρια αξιολόγησης του γραπτού είναι η ορθότητα και η πληρότητα των απαντήσεων, η σαφήνεια, η ακρίβεια και η κριτική εγρήγορση με την οποία αντιμετωπίζονται τα υπό εξέταση ζητήματα, καθώς και ο συνδυασμένη χρήση των πηγών και των σημειώσεων. Αξιολογείται οπωσδήποτε η ορθότερη δυνατή χρήση της γλώσσας (ορθογραφία, γραμματική, συντακτικό, τονισμός των των λέξεων κ.λπ.)	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Immanuel Kant

Γκιούρας, Θανάσης, «Εισαγωγή» στο Immanuel Kant, *Η διένεξη των Σχολών*, Αθήνα: Σαββάλας 2004,

Jürgen Habermas, «Η ιδέα του Καντ περί αιώνιας ειρήνης. Από την ιστορική απόσταση 200 ετών», μτφρ. Αννίτα Συριοπούλου, σε: Immanuel Kant, *Για την αιώνια ειρήνη. Ένα φιλοσοφικό σχέδιασμα*, μτφρ. Κωνσταντίνος Σαργέντης, Αθήνα: Πόλις 2006

Immanuel Kant, *Για την αιώνια ειρήνη. Ένα φιλοσοφικό σχέδιασμα*, μτφρ. Κωνσταντίνος Σαργέντης, Αθήνα: Πόλις 2006

Κωνσταντίνος Σαργέντης, «Εισαγωγή», σε: Immanuel Kant, *Για την αιώνια ειρήνη. Ένα φιλοσοφικό σχέδιασμα*, μτφρ. Κωνσταντίνος Σαργέντης, Αθήνα: Πόλις 2006, 11- 42

–, «‘Φύση’ και ‘Πρόνοια’: Σκέψεις πάνω στην καντιανή φιλοσοφία της ιστορίας». Δωδώνη (Μέρος Τρίτο: Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων) ΛΖ’ (2014-15), 127-150

Ξηροπαϊδης Γ., «Η Εγγύηση της Φύσης και ο Ενθουσιασμός των Θεατών. Η αιώνια ειρήνη ως χίμαιρα και ως εφικτός στόχος», *Σύγχρονα Θέματα* τεύχος 91, 2005

Ψυχοπαϊδης, Κ., «Μεθοδολογικά προβλήματα της Καντιανής Κριτικής με αφετηρία το κείμενο για την Αιώνια Ειρήνη», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τεύχος 25, 2005

Friedrich Schiller

Κωνσταντίνος Ανδρουλιδάκης, «Επιλεγόμενα», σε: Friedrich Schiller, *Για την αισθητική παιδεία του ανθρώπου, Για την αισθητική παιδεία του ανθρώπου*, Αθήνα: Ιδεόγραμμα 2006, 211-224

–, «Εισαγωγή», σε: Friedrich Schiller, *Επιλογή από το έργο του*, μτφρ. Κωνσταντίνος Ανδρουλιδάκης, Αθήνα: Στιγμή 2015

Friedrich Schiller, *Για την αισθητική παιδεία του ανθρώπου*, μτφρ. Κλεοπάτρα Λεονταρίτου, Αθήνα: Οδυσσέας 2007

–, *Επιλογή από το έργο του*, μτφρ. Κωνσταντίνος Ανδρουλιδάκης, Αθήνα: Στιγμή 2015

Συναφή επιστημονικά περιοδικά: *Δευκαλίων, Υπόμνημα, Kant-Studien, Kantian Review, Canadian Journal of Philosophy, Journal for the History of Philosophy*

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

1. Διδακτικό Εγχειρίδιο: Friedrich Schiller, *Για την αισθητική παιδεία του ανθρώπου*, μτφρ. Κλεοπάτρα Λεονταρίτου, Αθήνα: Οδυσσέας 2007

Κωδικός βιβλίου: Εκκρεμεί ISBN: 978-960-210-034-9

2. Διδακτικό Εγχειρίδιο: Γιώργος Σαγκριώτης, *Οι τρεις Κριτικές του Καντ. Ένας οδηγός πλοήγησης*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών: Πάτρα 2023

Κωδικός βιβλίου: 3889 ISBN: 978-960-530-075-3